

Психологічна служба (Хорошева Т.В., Самойлюк О.М.)

Скорочення:

НМКПС ПАНО	- навчально-методичний кабінет психологічної служби Полтавської академії неперервної освіти ім. М.В. Остроградського
ПЗПСП	- психічне здоров'я та психосоціальна підтримка
ЗЗСО	- заклад загальної середньої освіти
НУШ	- Нова українська школа
АІС «Я психолог»	- автоматизована інформаційна система «Я психолог»

Вступ

Заклади освіти відіграють важливу роль у просуванні обізнаності про психічне здоров'я, пропонують консультаційні послуги та підтримують психосоціальний добробут здобувачів освіти. Психологічну допомогу надають практичні психологи, психосоціальну підтримку здійснюють соціальні педагоги та інші педагогічні працівники в межах своєї психологічної компетентності відповідно до професійних стандартів.

Для забезпечення послугами ПЗПСП в Україні впроваджується багаторівнева модель інтеграції послуг з охорони психічного здоров'я (див. малюнок): 1-й рівень – «Базові послуги та захист»; 2-й рівень – «Підтримка громади та родини»; 3-й рівень – «Цілеспрямована неспеціалізована підтримка»; 4-й рівень – «Спеціалізовані послуги». До реалізації завдань на кожному окремому рівні залучені фахівці зі сфери освіти, охорони здоров'я, соціального захисту та інші. На рівні «Базова підтримка та захист», зокрема, надається психосоціальна і підтримка педагогічними працівниками, які пройшли навчання щодо механізмів реагування на поширені прояви труднощів із психічним здоров'ям, які виникли внаслідок тривалої дії стресових чинників одразу після проявів, забезпечення емоційного та соціального благополуччя під час освітнього процесу.

Малюнок

Багаторівнева модель інтеграції послуг з охорони психічного здоров'я

З досвіду роботи з педагогічною спільнотою області виокремлюється необхідність інформаційно-роз'яснювальної роботи з педагогами щодо сутності та змісту понять «психологічна допомога» та «психосоціальна підтримка» (хто здійснює, специфіка роботи, необхідні компетентності; моніторинг власної спроможності до такої роботи в межах професійних компетенцій). «Психологічна допомога» – це область практичного застосування психології, орієнтована на підвищення соціально-психологічної компетентності людей і надання психологічної допомоги як окремій людині, так і групі чи організації. «Психосоціальна підтримка» – це діяльність фахівця, спрямована на відновлення втраченої психосоціальної рівноваги, на пошук ресурсів особистості і ресурсів соціального середовища для подолання труднощів у життєвій ситуації (за визначенням Дубініної Я.П.).

Рекомендуємо до ознайомлення документ з питань державної політики у сфері ПЗПСР розроблений у межах Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?», ініційованої Оленою Зеленською «Цільова модель системи у сфері психічного здоров'я та психосоціальної підтримки» (за посиланням <https://howareu.com/materials/tsilova-model-systemy-u-sferi-pzpsp>).

Організація роботи психологічної служби у системі освіти Полтавської області має відповідати завданням Обласного плану заходів на 2024-2026 роки з реалізації Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Полтавській області на період до 2030 року (затверджено розпорядженням начальника Полтавської обласної військової адміністрації від 19.07.2024 № 407).

У 2024/2025 н.р. актуальним для учасників освітнього процесу є: впровадження в закладах освіти політики психосоціальної підтримки на робочому місці, напрямки роботи на підтримку ментального здоров'я педагогів для ефективної реалізації ними завдань НУШ; впровадження травма інформованого підходу в роботу із здобувачами освіти; системне впровадження в роботу з дітьми рекомендованих програм психосоціальної підтримки; забезпечення закладів освіти практичними психологами, соціальними педагогами відповідно до нормативної потреби.

У єдності та взаємопідтримці – сила українців та можливість вийти з травматичного періоду стійкими із досвідом резильєнтності, особистісного зростання.

1. Стан забезпеченості закладів освіти Полтавської області працівниками психологічної служби

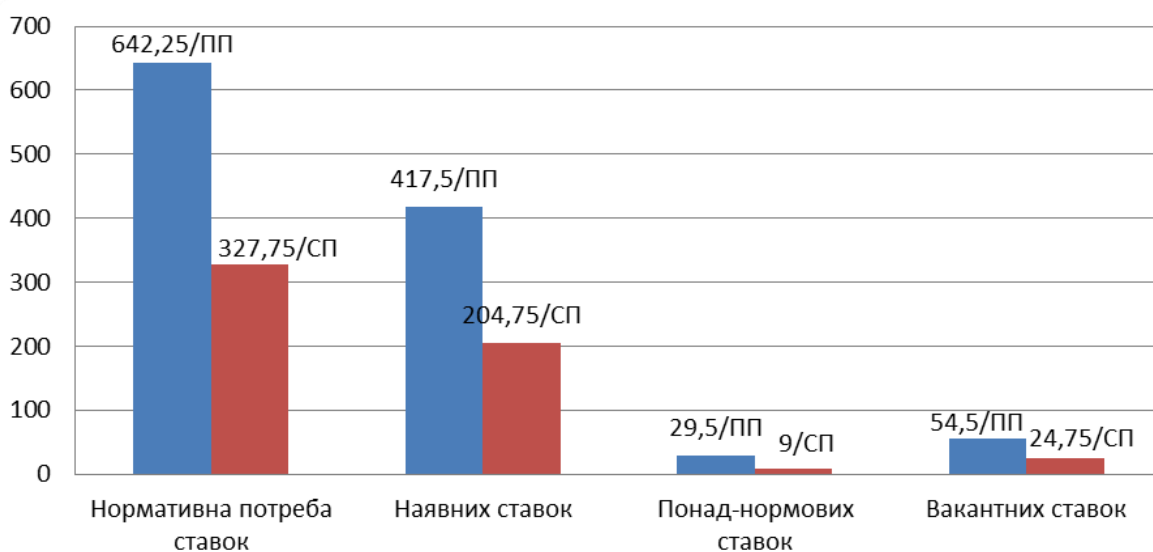
За результатами моніторингу діяльності психологічної служби області станом на 01.06.2024 року забезпеченість закладів освіти області практичними

психологами – 60% від нормативної потреби (без урахування введених понаднормово), соціальними педагогами – 60% від нормативної потреби (без урахування введених понаднормово). Під понаднормовими ставками розуміємо: 1) ставки, введені у закладах, які внаслідок оптимізації мережі закладів освіти стали структурними підрозділами опорних ЗЗСО, територіально розташовані окремо (філії, дошкільний підрозділ) але не мають окремої нормативної потреби ставок працівників психологічної служби; 2) ставки, введені додатково в одному закладі освіти, за потреби. Забезпеченість закладів освіти Полтавської області ставками працівників психологічної служби у 2023/2024 н.р. представлена у діаграмі нижче. В закладах освіти області працює 544 практичних психологів, 290 соціальних педагога (загальна кількість працівників психологічної служби в розрізі років представлено в таблиці 1).

Звертаємо увагу, що станом на вересень 2024 року нормативи чисельності практичних психологів та соціальних педагогів в закладах освіти без змін, відповідно до діючих Типових штатних нормативів різних типів закладів освіти.

Діаграма

Забезпеченість закладів освіти Полтавської області ставками працівників психологічної служби у 2023/2024 н.р.

Таблиця 1

Загальна кількість працівників психологічної служби в розрізі років

Навчальний рік	ПП (практичні психологи)	СП (соціальні педагоги)	Наявність методистів у територіальних громадах
2019-2020	585	289	30 (в тому числі НМКПС ПАНО – 3)
2020-2021	568	308	13 (в тому числі НМКПС ПАНО – 3)
2021-2022	551	296	7 (в тому числі НМКПС ПАНО – 3)
2022/2023	540	293	7 (в тому числі НМКПС ПАНО – 3)
2023/2024	544	290	9 (в тому числі НМКПС ПАНО – 3)

Звертаємо увагу керівників закладів освіти та фахівців на дотриманні вимог щодо освітнього та кваліфікаційного рівня працівників психологічної служби. Умови допуску до роботи за професією «Практичний психолог закладу освіти» (наявність вищої психологічної освіти та/або професійної кваліфікації) та вимоги до володіння професійними компетентностями регламентуються професійним стандартом «Практичний психолог закладу освіти». За спеціальністю «Соціальний педагог» – професійний стандарт станом на 01.09.2024 року – відсутній.

2. Планування роботи працівника психологічної служби закладу освіти

2.1. Прогнозування напрямів психологічного забезпечення учасників освітнього процесу на основі аналітичних даних про роботу психологічної служби системи освіти Полтавської області

Відповідно до аналізу узагальнених запитів від учасників освітнього процесу до працівників психологічної служби у системі освіти Полтавської області у 2023/2024 н.р. актуальними і для педагогів, і для батьків та дітей є спільні проблемні питання: «психологічний та соціально-педагогічний супровід дітей із сімей учасників АТО, ССО, бойових дій», «емоційна підтримка, зниження рівня тривожності», «психологічний та соціально-педагогічний супровід дітей із сімей внутрішньо переміщених осіб», «психологічний клімат учнівського колективу, міжособистісні конфлікти», «труднощі у навчанні та готовність до навчання». В порівнянні з попереднім навчальним роком спостерігається тенденція до збільшення запитів за даними проблемними питаннями від учасників освітнього процесу (статистики звернень до працівників психологічної служби у системі освіти Полтавської області за пріоритетними проблемними питаннями представлена в таблиці 2).

Таблиця 2

Статистики звернень до працівників психологічної служби у системі освіти
Полтавської області за пріоритетними проблемними питаннями

№ з/п	Тематика звернень	Кількість звернень до працівників психологічної служби (ПП+СП)	
		2023/2024 н.р.	2022/2023 н.р.
З боку батьків			
1	Труднощі у навчанні	4213	4085
2	Емоційна підтримка, зниження рівня тривожності	3033	2094
3	Психологічний та соціально-педагогічний супровід дітей із сімей учасників АТО, ССО, бойових дій	2571	1951
4	Психологічний та соціально-педагогічний супровід дітей із сімей внутрішньо переміщених осіб	2529	2875
5	Суїцидальна поведінка, роздуми здобувачів освіти (тенденції поведінки)	122	64
З боку педагогів			
1	Психологічний клімат учнівського колективу, міжособистісні конфлікти	3174	2726
2	Емоційна підтримка, зниження рівня тривожності	2912	
3	Труднощі у навчанні та готовність до навчання	2654	2830
4	Психологічний та соціально-педагогічний супровід дітей із сімей внутрішньо переміщених осіб	2344	2242
5	Психологічний та соціально-педагогічний супровід дітей із сімей учасників АТО, ССО, бойових дій	2236	1394
6	«Професійне вигорання» педагогів	2227	2213
7	Суїцидальна поведінка, роздуми здобувачів освіти (тенденції поведінки)	131	119
З боку здобувачів освіти			
1	Емоційна підтримка, зниження рівня тривожності	4596	4768
2	Психологічний клімат учнівського колективу, міжособистісні конфлікти	3603	2935

3	Труднощі у навчанні	2810	3010
4	Психологічний та соціально-педагогічний супровід дітей із сімей внутрішньо переміщених осіб	1818	1896
5	Психологічний та соціально-педагогічний супровід дітей із сімей учасників АТО, ССО, бойових дій	1880	1189
6	Суїцидальна поведінка, роздуми здобувачів освіти (тенденції поведінки)	261	179

Аналіз даних таблиці дозволяє визначити актуальні проблемні питання для учасників освітнього процесу в закладах освіти області, які найчастіше потребували фахової допомоги, та спрогнозувати напрями роботи на новий навчальний рік на задоволення запитів, які потребують подальшої системної роботи з учасниками освітнього процесу:

- *з педагогічними працівниками* – систематична підтримка уміння управляти власними емоціями, справлятися зі стресом, контролювати власну поведінку; сприяння формуванню вміння надавати першу психологічну допомогу; підтримка рівня знань про особливості та прояви вікових криз у дітей, з метою вчасного розпізнавання та підбору стратегій у наданні психосоціальної підтримки; організація освітнього процесу на засадах поваги до попереднього травматичного досвіду здобувачів освіти (травма інформованого підходу); володіння знаннями та практичними методами формування здорових міжособистісних стосунків в класному колективі на основі стратегії взаємопідтримки учнями один одного, стратегії ненасильницького вирішення конфліктів, розвитку емоційної саморегуляції; інше за запитамі/потребою;

- *з батьками* – підтримка спроможності в ролі «безпечний дорослий» вдома; підтримка рівня знань про особливості та прояви вікових криз у дітей, з метою вчасного розпізнавання та підбору стратегій у наданні психосоціальної підтримки; формування вміння надавати першу психологічну допомогу з метою стабілізації психоемоційного стану дітей; розвиток навичок розпізнавання стресових реакцій у дітей для вчасної допомоги їм вдома; інше за запитамі/потребою;

- *із здобувачами освіти* – сприяння формуванню соціально прийнятних норм поведінки, навичок конструктивної взаємодії з однолітками та ефективного розв'язання конфліктів у школі за принципом «рівний-рівному»; навчання практик підтримки учнями один одного у зіткненні з викликами війни (чути та поважати думку іншого, помічати та

сприймати зміну настрою та емоційний стан іншого, вміти підтримати, ідентифікувати словами власний та іншого емоційний стан, оволодіння прийомам самопідтримки); інше за запитами/потребою;

- для всіх учасників освітнього процесу – психоедукація з питань підтримки та психологічної допомоги дітям та дорослим з родин військовослужбовців; ознайомлення з правилами комунікації з військовими, ветеранами та ветеранками (коректно та з повагою); підтримки при горюванні та втраті; інше за запитами/потребою.

В умовах тривалого стресу під час війни необхідним є підтримка та відновлення безперервності як для дітей, так і для дорослих (безперервність в закладі освіти – це відновлення звичного навчального процесу після канікул, наявність стабільного середовища однолітків та вчителів, режим та графік життя, графік уроків, прийняття у класі спільних правил комунікації). Ефективним є проведення для класних колективів групових зустрічей у колі спілкування за участі класного керівника із встановленням правил безпечної комунікації, застосуванням технік фасилітації, стимулювання рефлексії.

Звертаємо увагу, що невирішені запити становлять ризик для психологічного та соціального благополуччя як кожного окремого учасника освітнього процесу, так і для соціальної системи, членом якої він є (група, клас, сім'я). Враховуємо, що прямими наслідками ускладнень у психоемоційному стані дітей є продуктивність їх психічних процесів та пізнавальна активність, що впливає на здатність опановувати навчальний матеріал.

Вважаємо необхідним при плануванні роботи на 2024/2025 н.р. фахівцям психологічної служби здійснити аналіз тематичних запитів від учасників освітнього процесу за минулий рік у закладі освіти та аналіз системи власної роботи із запитами. Пропонуємо наступну схему:

- аналіз тематичних запитів: «рейтинг» запитів по кількості в порівнянні з попереднім роком (що змінилося, суттєвість змін, їх причини);

- наявність взаємопов'язаних між собою тематичних запитів у клієнтів або групи клієнтів (наприклад: «емоційна підтримка, зниження рівня тривожності», «психологічний клімат учнівського колективу, міжособистісні конфлікти», «труднощі у навчанні») – та відповідний фокус уваги у наданні допомоги;

- наявність ризиків подальшого ускладнення або повторення ситуації для клієнтів, визначення факторів, що впливають на виникнення цих ризиків та їх вирішення (це може бути відсутність для особистості підтримки та розуміння; знижений рівень ресурсності у дорослого, який є

значущим для дитини; відсутність знань та базових навичок самодопомоги та взаємопідтримки);

- орієнтовна класифікація запитів на такі, що потребують індивідуальної роботи та такі, що можуть бути вирішені у груповій профілактичній або просвітницькій роботі;

- аналіз системи власної роботи із запитами (що зроблено, відповідно до запитів та потреба у подальшій роботі; які наявні методи моніторингу ефективності роботи – наприклад, спостереження за поведінкою дитини та її емоційним станом, повторне діагностування, бесіда з класним керівником, збір інформації, консультації з батьками та інше;

- самоаналіз власного психоемоційного стану та професійної компетентності загалом та в роботі з окремими запитами та відповідно потреба у супервізії або інтервізії;

- потреба у перенаправленні до інших фахівців (міждисциплінарна, міжвідомча співпраця на вирішення складних запитів, можливі форми співпраці).

Діяльність практичного психолога та соціального педагога, які працюють в одному закладі освіти, повинна відбуватись на основі партнерського співробітництва, узгодженості у тих напрямках роботи, які є взаємодоповнюваними.

Додатково щодо пріоритетних напрямів психологічного супроводу та соціально-педагогічного патронажу учасників освітнього процесу у 2024/2025 н.р. подано в листі ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» від 08.08.2024 № 21/08-1233 «Про методичні рекомендації “Пріоритетні напрями роботи психологічної служби в системі освіти України у 2024/2025 навчальному році”».

Рекомендуємо професійним спільнотам працівників психологічної служби в територіальних громадах провести аналіз тенденцій за узагальненими запитами від учасників освітнього процесу в громаді, скориставшись наявними на всеукраїнській платформі АІС «Я психолог» діаграмами до аналітичної довідки щодо діяльності психологічної служби закладів освіти територіальної громади у 2023/2024 н.р. та спланувати необхідні заходи психосоціальної підтримки.

2.2. Структура плану роботи працівника психологічної служби та змістове наповнення плану роботи на рік

Структура річного плану роботи практичних психологів, соціальних педагогів запропонована в листі МОН України від 24.07.2019 №1/9-477 «Про типову документацію працівників психологічної служби у системі освіти».

Звертаємо увагу, що структура «Змістовної частини» плану роботи практичного психолога має бути сформована відповідно до трудових функцій за професійним стандартом «Практичний психолог закладу освіти». З прикладом структури плану роботи практичного психолога, соціального педагога можна познайомитися в листі ПАНО ім. М.В. Остроградського від 24.08.2023 № 01-22/809-1 «Методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів та організації освітнього процесу у 2023-2024 навчальному році».

Звертаємо увагу, перелік нормативно-правових актів та завдань до них, що стосується роботи працівників психологічної служби закладу освіти, запропоновані в листі ПАНО ім. М.В. Остроградського від 21.08.2024 №01-22/831 «Про методичні рекомендації щодо впровадження заходів, передбачених нормативно-правовими актами з питань безпеки та захисту прав дитини».

Планування змісту роботи на навчальний рік за напрямками діяльності здійснюється, в тому числі, з урахуванням: наявних безпекових умов організації роботи в конкретному закладі; аналізу виконаних завдань за попередній рік (в аналітичній частині плану подається обґрунтування необхідності запланованих заходів на основі виключно доречного короткого аналізу за попередній рік); завдань нормативно-правових актів; аналізу звернень від учасників освітнього процесу за попередній рік та наявних тенденцій до їх актуальності у новому році; навантаження на фахівця (розмір ставки, графік роботи); запити адміністрації.

3. Використання практичних інструментів для піклування про ментальне здоров'я та плекання стійкості, створені у межах Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?»

Проводити:

- заходи на оволодіння учасниками освітнього процесу навичками самопомоги, стабілізації психоемоційного стану з використанням онлайн та друкованих ресурсів програми (<https://howareu.com/self-help>);

- ознайомлення з правилами комунікації з військовими, ветеранами та ветеранками – коректно та з повагою (<https://howareu.com/materials/osvitnii-serial-liudy-z-dosvidom-viiny-hidnist-vzaiemodiia>);

- навчання педагогічних працівників базовим принципам першої психологічної допомоги (див. лист МОН України від 04.04.2022 №1/3872-22 «Про методичні рекомендації «Перша психологічна допомога. Алгоритм дій»»; онлайн курс «Перша психологічна допомога учасникам освітнього процесу під час та після завершення воєнних дій» (доступний за посиланням: <http://surl.li/ztirae>) ;

- групові заняття з дітьми з використанням анімаційних відеороликів «Техніки самопомоги для дітей» (<http://surl.li/tuelaw>), анімованого коміксу «Ден і Рора проти корпорації «С» – комікс для підлітків про важливість піклування про ментальне здоров'я» (<http://surl.li/oyncxy>).

Для популяризації серед учасників освітнього процесу свідомого турботливого ставлення до власного ментального здоров'я рекомендуємо:

- облаштувати в закладах освіти куточки «Ментального здоров'я» (з відповідною інформацією, друкованою продукцією, номерами телефонів безкоштовної психологічної допомоги, кюар кодом – посилання на офіційний сайт програми);

- поширювати через офіційні сайти та сторінки в соцмережах інформацію про онлайн ресурси Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?», про можливості отримання психологічної допомоги в закладі освіти;

- при поширенні інформації про проведені в закладах заходи на збереження ментального здоров'я використовувати ключову фразу (хештег) [#тияк](#), посилання на комунікаційну платформу програми: <https://www.howareu.com/>.

4. Професійний інструментарій працівників психологічної служби

Фахівці психологічної служби у професійній діяльності повинні використовувати валідизований професійний інструментарій, який має відповідну експертну оцінку, рекомендований (затверджений) МОН України, іншими державними установами, які уповноважені з цього питання (відповідно наказу МОН України «Про затвердження Положення про експертизу психологічного і соціологічного інструментарію, що застосовується в навчальних закладах Міністерства освіти і науки України» від 20.04.2003 р. № 330).

4.1. Програмний інструментарій

Рекомендуємо використовувати у професійній діяльності програми переможців II етапу Всеукраїнського конкурсу, які розміщені на сторінках НМКПС ПАНО ім. М.В. Остроградського в розділі «Всеукраїнський конкурс авторських програм практичних психологів і соціальних педагогів «Нові технології у новій школі» за посиланням <http://surl.li/pabmck>). Програми переможців III етапу Всеукраїнського конкурсу розміщені на сайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» за посиланням <http://surl.li/pzyxul> .

У 2023/2024 н.р. Всеукраїнський конкурс авторських програм практичних психологів і соціальних педагогів «Нові технології у новій школі» відбувся у

номінації «Корекційно-розвиткові програми». На обласному етапі конкурсу у категорії «практичні психологи» переможцем стала «Корекційно-розвиткова програма по роботі з дітьми дошкільного і молодшого шкільного віку з ознаками нестійкої уваги та надмірної рухової активності» (авторський колектив: *Крайник Ю.О.*, практичний психолог Полтавського міського центру комплексної реабілітації для осіб з інвалідністю; *Мосієнко Т.Г.*, практичний психолог Комунального закладу «Полтавський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) комбінованого типу № 83 «Дзвіночок» Полтавської міської ради Полтавської області»; *Жук Н.Д.*, практичний психолог Полтавського дошкільного навчального закладу (ясла-садок) № 37 «Білосніжка» Полтавської міської ради Полтавської області).

У 2024/2025 н.р. Всеукраїнський конкурс відбудеться у номінації «Розвивальні програми», які спрямовані на розкриття інтелектуально-особистісного потенціалу учасників освітнього процесу, формування та розвиток їх соціально-психологічних компетентностей, формування готовності до самореалізації. Звертаємо увагу, що до участі приймаються програми, які мають позитивні результати апробації, відповідають вимогам до авторських програм та критеріям оцінювання, відповідно до наказу МОН України від 31.05.2018 № 555. Щорічне проведення конкурсу регламентується окремими наказами.

З програмним інструментарієм, рекомендованим Експертною комісією з експертизи психологічного, соціологічного інструментарію при навчально-методичному кабінеті психологічної служби ПАНО ім. М.В. Остроградського можна познайомитися у методичних посібниках (за посиланням: <http://surl.li/uzcoba>): 1) Психологічна допомога в розвитку особистості: збірник авторських програм. Упор. Самойлюк О. М. – Електронне видання. – Полтава : ПОППО, 2019. 492 с.; 2) Психологічна допомога в розвитку особистості: збірник авторських програм. Частина 2 / упор. О. М. Самойлюк. – Електронне видання. – Полтава : ПАНО ім. М.В. Остроградського, 2022. – 253 с.; 3) Психологічна підтримка учасників освітнього процесу в кризовий та посткризовий період: практики роботи фахівців психологічної служби Полтавщини : метод. збірник / упор. О. Самойлюк. Електронне видання. Полтава: ПАНО, 2023. 236 с.

4.2. Діагностичний інструментарій

Актуальним на сьогодні в роботі працівника психологічної служби є системне вивчення психоемоційного стану учасників освітнього процесу із застосуванням сучасних методик, з урахуванням комплексу факторів впливу в умовах війни. Практичний психолог фахово володіє процедурою проведення

діагностики, інтерпретацією результатів, процедурою знайомства учасників дослідження з результатами.

Рекомендуємо використовувати в роботі оновлений практичний посібник «Застосування діагностичних мінімумів в діяльності працівників психологічної служби: практичний посібник / авт.-упор.: І. І. Ткачук, Н. В. Пророк, Н. В. Лунченко, В. М. Горленко, В. Д. Острова, Н. В. Сосновенко; за заг. ред. В. Г. Панка. 2-ге вид., доповн. і переробл. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2024. 100 с.» (ознайомитися за посиланням: <http://surl.li/dufmzy>). Посібник містить психодіагностичні методики дослідження стану ментального здоров'я здобувачів освіти.

За результатами експерименту всеукраїнського рівня «Розробка системи підвищення психологічної готовності учасників освітнього процесу до дій у разі загрози, виникнення і подолання наслідків надзвичайної ситуації» науковцями Інституту соціальної та політичної психології НАПН України було підготовлено практичний посібник та методичні рекомендації, в котрих описано формування готовності до дій у надзвичайних ситуаціях, надання першої психологічної допомоги постраждалим та запропоновано бланки спостережень, опис технології формування безпечного освітнього середовища. Розробки були презентовані для закладів освіти Полтавської області на онлайн-семінарах у червні 2024 року (ознайомитися з матеріалами можна за посиланнями: <http://surl.li/dufmzy>): 1) Готовність до надзвичайної ситуації: виміри конструктивності : практичний посібник / В. М. Духневич, Н. О. Довгань, С. А. Поліщук, З. Ф. Сіверс, О. Г. Цукур ; за заг. ред. В. М. Духневича ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2023. – 395 с.; 2) Довгань Н.О., Поліщук С.А. Надання першої психологічної допомоги в надзвичайних ситуаціях : методичні рекомендації / Н. О. Довгань; С. А. Поліщук ; за ред. В. М. Духневича ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. – 145 с.; 3) Забезпечення психологічної безпеки учасників освітнього процесу : методичні рекомендації / уклад.: В. М. Духневич, З. Ф. Сіверс ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2022. – 58 с.

Рекомендуємо професійним спільнотам психологічної служби в територіальних громадах проводити практикуми для фахівців з ознайомлення та використання в роботі нового професійного інструментарію.

5. Реалізація проєктів психосоціальної підтримки в закладах освіти Полтавської області

5.1. Соціальний проєкт «Створення Цифрових навчальних центрів (SPILNO DLC) та надання послуг з психосоціальної підтримки для дітей та молоді»

В Полтавській області реалізується упродовж 2024 року, організатори: ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», Асоціація інноваційної та цифрової освіти та Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ). Проєкт спрямований на підтримку ментального здоров'я, подолання освітніх втрат із застосуванням цифрових технологій та надання психосоціальної допомоги студентам закладів професійної (професійно-технічної) освіти та закладів фахової передвищої освіти та їхнім батькам.

В рамках проєкту підготовлені 8 фахівців психологічної служби області проводять навчальні тренінги для студентів за програмою «Я підтримую друзів» (для дітей від 14 років, всього 5 занять) та тренінги для батьків й опікунів за програмою «Батьківство без стресу».

Рекомендуємо закладам освіти запрошувати підготовлених фахівців для проведення навчальних тренінгів з учасниками освітнього процесу. Список фахівців, які пройшли відповідне навчання та впроваджують програми, подано в додатку до листа ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» від 15.05.2024 № 21/08-786 «Про надання психосоціальної підтримки учасникам освітнього процесу» (<http://surl.li/rcmgwx>) .

5.2. Проєкт «Зупинка: Я»

На території Полтавської та Сумської областей реалізується з 2023 року, організатори: ГО «ЦПД «Конфіденс» за підтримки Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) і фінансової підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID).

В межах проєкту передбачено всебічну підтримку учасників, а саме: консультації з психологом, за потреби – з психіатром, довготривалий супровід, роботу онлайн та наживо, роботу мобільних психологічних команд тощо. Цільова аудиторія проєкту: батьки, батьки й опікуни дітей з особливими освітніми потребами; сім'ї з дітьми до 18 років, які втратили годувальника; спеціалісти сфери «людина-людина», які працюють із дітьми та зіткнулися з вигоранням. Проводиться навчання педагогів за трьома програми: «Тіло. Стабілізація. Ресурс», «Робота з людьми, які пережили травмівні події», «Робота з дітьми з особливими освітніми потребами». Станом на 1 березня 2024 року проєкт

реалізовувався у 33-х територіальних громадах Полтавської області, робота триває до грудня 2024 року. Докладніше за посиланням: <https://confidence.net.ua/projects/proyekt-zupynkaya/> Контакти: координатор проєкту в Полтавській області: тел.0506541524; Telegram: https://t.me/ConfidencceCph_bot

5.3. Проєкт з питань превенції суїцидів в громадах

В межах Всеукраїнського проєкту «Міжвідомча співпраця у сфері охорони здоров'я» в Полтавській області проведено дводенні тренінги з теми «*Превенція суїциду в громадах. Навчання гейткіперів*» за програмою, яка розроблена Центром психічного здоров'я Національного університету «Києво-Могилянська академія» та Університетською клінікою Акерсхус (Норвегія). Мета тренінгів – підвищення обізнаності фахівців з питань профілактики суїциду та надання допомоги людям з суїцидальними думками і намірами з метою попередження самогубства; поширення в громадах підходів до надання первинної психосоціальної допомоги особам із ризиком самоушкодження і скоєння самогубства.

Тренінгове навчання пройшли 46 фахівців Полтавської області (квітень 2024, м. Полтава, ПАНО ім. М.В. Остроградського, офлайн, дві групи; тренери: Хорошева Т.В., Самойлюк О.М., методисти навчально-методичного кабінету психологічної служби ПАНО ім. М.В. Остроградського). Учасники тренінгів провели 3-годинні воркшопи з поширення знання та підходів до підтримки людей в суїцидальній кризі в територіальних громадах для 552 осіб (травень 2024, для педпрацівників закладів освіти, представників громадськості, суб'єктів соціальної роботи). У межах зазначеного проєкту планується проведення тренінгу «*Самоушкодження серед підлітків і молоді: як діяти працівникам навчальних закладів*» з подальшим поширенням знань та підходів в територіальних громадах.

Додатково звертаємо увагу, що при використанні у професійній діяльності нормативно-правових актів, які регламентують діяльність працівників психологічної служби, використовувати офіційні сторінки українського законодавства, а саме: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index> . Електронна база листів ПАНО ім. М.В. Остроградського, що стосується діяльності психологічної служби Полтавської області, розміщена за посиланням: <https://pano.pl.ua/normativno-pravova-reguljujucha-dokumentaciya-navchalno-metodic-hnogo-kabinetu-psihologichnoi-sluzhbi/> .